

Boty – informativní materiál, správná praxe

Úvod do problému:

V České republice nabývá na intenzitě diskuse o nebezpečném vývoji zdravotního stavu nohou dětí a mládeže. I když tento nezdravý vývoj je ovlivněn zřejmě více faktory, převládá názor podpořený mj. ortopedickými studii tuzemskými i z jiných zemí, že podstatný vliv má konstrukce obuvi.

Děti od raného věku až po ukončení růstového vývoje nosí obuv, která nemá vhodné konstrukční parametry a může být proto zdravotně závadná. Taková obuv je na vnitřním trhu běžně k prodeji a orgány dozoru nemohou účinně distribuci ani prodeji bránit, neboť chybí jasné a všeobecně akceptované definice a požadavky k posouzení rizik, na jejichž základě by byla přijímána nezbytná opatření.

Studie - SOUHRN

1. V souladu s obecně známým procesem vývoje lidské nohy je forma nohy nejsnáze ovlivnitelná právě v dětském věku a to zejména v předškolním období. Navíc malé dítě není schopno samo posoudit správné padnutí obuvi a nepociťuje vzhledem ke skutečnosti, že jeho kosti jsou prozatím pouze chrupavčité, tlak nebo bolest v obuvi. Teprve ve věkovém období 6-9 let, kdy osifikuje poslední kost nártu nohy, začínají být děti schopny posoudit sami padnutí obuvi. Nevhodný způsob obouvání i v pozdějším věku však může nohu poškozovat.
2. V Evropské unii a tedy i v ČR je vytvořen odpovídající právní rámec pro uvádění dětské obuvi na trh směrnici, resp. zákonem o obecné bezpečnosti výrobků. Jen občas jsou zavedeny konkrétní technické specifikace pro bezpečnost (dětské) obuvi právním předpisem. Pro takové specifikace je spíše ponechán prostor formou technických norem nebo i jiných nástrojů (dobrovolné značky).
3. V řadě zemí včetně členských států EU existují systémy, dobrovolně aplikovatelné, které spotřebiteli umožní výběr bezpečného výrobku. Ve studii je popsán systém německý, polský a česká „Žirafa“.
4. Zejména šetření České obchodní inspekce prokázala, že na trhu existuje řada nebezpečných výrobků dětské obuvi. Tuto skutečnost potvrzuje i analýza z ortopedických studií. V systému RAPEX však není četnost oznámení z členských států v tomto směru vysoká (zjištění České republiky se v systému vůbec neobjevila!).
5. Ze souvislostí vyplývá, že tyto zjevné nesoulady jsou následkem nejednotného pohledu na vyhodnocení rizik souvisejících s nebezpečností dětské obuvi a s absencí jednotných technických požadavků včetně bezpečnostních kritérií. Situace v regulaci a přístupu k tomuto specifickému sektoru je v různých zemích EU různá a nejednotná.

- Podle názoru podloženého závěry této práce existující právní rámec – obecná bezpečnost – není dosud plně využit pro skutečně účinné zajištění uvádění bezpečných výrobků (dětské obuvi) na trh. Existují možnosti, jak existující nástroje v rámci obecné bezpečnosti posílit. Tento rámec totiž umožňuje různé stupně dosažení presumpce shody a posílení regulace, což autoři studie popsali ve třech alternativách. **DÁVÁME PŘEDNOST TVORBĚ „MANDÁTOVÉ“ TECHNICKÉ NORMY NA EVROPSKÉ ÚROVNI, S TÍM ŽE ODKAZ NA TUTO NORMU BY BYL VE VZTAHU KE SMĚRNICI O OBECNÉ BEZPEČNOSTI UVEŘEJNĚN V ÚŘEDNÍM VĚSTNÍKU EU.**
- Pro případnou evropskou normu by bylo možno využít více zdrojů, např. český a slovenský právní předpis (hygienické aspekty), německý systém WMS a technické normy Polska, Slovenska a Česka atp. Některé další zdroje by měly být ještě doplněny a ověřeny. Z výsledků řešení úkolu lze vyvodit závěr, že je vhodné zavést komplexnější normativní dokument, který by pokrýval věkové kategorie do 15 let věku dítěte.

DOBROVOLNÁ CERTIFIKACE DĚTSKÉ OBUVI

Mnozí spotřebitelé, zejména v poslední době, prodávají doslova „lapálie“ při výběru a koupi kvalitní obuvi nejen pro dospělé, ale zejména pro děti. Důvody jsou zcela zřejmé. Na našem trhu chybí širší nabídka kvalitní a zdravotně nezávadné obuvi pro děti. Relativně krátké období fungování velmi liberálního trhu, ale zejména i tzv. „černého trhu“ nebo „šedé ekonomiky“ umožnilo, aby se nabídka profilovala jednak do segmentu drahé luxusní módní obuvi pro movité spotřebitele a další segment nabídky pro ty méně movité spotřebitele činí obuv „mnohdy pochybné kvality, dovezená většinou rovněž mnohdy ne zcela regulérním způsobem a za ne zcela regulérní ceny“. Tato obuv v současné době není prodávána již jen pouze na tržištích, ale můžeme se s ní setkat v nabídce řady kamenných obchodů. V roce 2005 bylo do České republiky dovezeno jenom z Číny více než 58 milionů párů obuvi v průměrné ceně cca 46,-Kč. Nízké ceně většinou odpovídá i nízká kvalita takto dovezené obuvi.

Veškeré zboží, které je v České republice prodáváno zákazníkům, ať již v kamenném obchodu nebo na trhu, „musí mít jakost pro věc takového druhu obvyklou nebo jakost deklarovanou. musí odpovídat požadavkům právních předpisů a musí být v odpovídajícím množství, míře nebo hmotnosti. Musí odpovídat účelu, který prodávající pro použití věci uvádí nebo pro který se věc obvykle používá a musí být bez vad.“ (§ 616 Občanského zákoníku – odst. 1 a 2). Jinak řečeno, v České republice má každý obchodník povinnost prodávat obuv v tzv. **jakosti obvyklé**. Jakost obvyklou definují v ČR u obuvi dvě ČSN, které, i když jsou nezávadné, jsou platné. Jedná se o **ČSN 79 5600 Obuv – požadavky a zkušební metody (zde jsou zakotveny i požadavky na obuv pro nejmenší děti)** a **ČSN 79 5790 – Obuv - přijatelné odchylky**. Obě dvě normy byly revidovány a vycházejí již plně z evropských požadavků na kvalitu, vzhledové provedení a třídění obuvi.

V segmentu dětské obuvi jsou v ČR závazné požadavky zdravotní nezávadnosti stanoveny pouze pro obuv pro děti ve věku do 3 let, přičemž se povinně sledují pouze hygienické vlastnosti materiálů, ze kterých je obuv vyrobena. Jedná se o **zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví**, ke kterému byla vydána **vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 84/2001 Sb., o hygienických požadavcích na hračky a výrobky pro děti do 3 let**. U segmentu obuvi se jedná se o obuv určenou nejmenším dětem a batolatům s délkou nohy do 165 mm včetně, což odpovídá číslům velikosti ve francouzské soustavě od čísla 17 do čísla 26.

Jako reakci na zhoršující se situaci v oblasti obouvání dětí a ve snaze prezentovat rodičům dětí, ale i prodejčům vhodnou formou zdravotně nezávadnou obuv pro děti zavedla Česká obuvnická a kožedělná asociace značku „Zdravotně nezávadná obuv – bota pro Vaše dítě“ již v polovině roku 1997. Kriteria pro dobrovolnou certifikaci dětské obuvi stanovil téměř po dvou letech práce tým odborníků - antropologů, pracovníků biomechanických laboratoří, akreditovaných zkušeben ve spolupráci s Českou ortopedickou společností a zástupci hygieny. Kriteria mohou a jsou průběžně doplňována dle současných poznatků o zdravotně nezávadném obouvání dětí.

Certifikace byla prováděna zprvu podle TS-ITC 1/97, posléze podle TS-ITC 2/98 a TS-ITC 2/98 a) a nově i dle TS-ITC 276/2002 (obuv pro děti do 3 let věku).

Na konstrukční parametry při hodnocení dětské obuvi v Komisi zdravotně nezávadného obouvání (KZNO) dohlíží lékař ortoped a kvalifikovaný antropolog. V komisi, která obuv hodnotí po všech stránkách, je dále pracovník biomechanické laboratoře, pracovník hygieny a obuvnický technik.

Obuv, která získá certifikát, může být označena certifikační značkou a registrovanou visačkou s motivem žirafy. Značku žirafy doplňuje visačka, která garantuje, že obuv byla odzkoušena z hlediska fyzikálních a hygienických vlastností Institutem pro testování a certifikaci.

Děti jsou nejvíce zranitelné v období svého vývoje a péče o zdravý vývoj jejich nohou by měla být důležitá nejen pro lékaře a rodiče dětí, ale i pro prodejce dětské obuvi a vůbec pro celou společnost. Dětská noha je pouze částečně osifikována a k plné osifikaci dochází teprve mezi 8 a 10 lety věku dítěte. Dítě právě proto, že jeho kosti jsou pouze chrupavčité a má snížený práh citlivosti vůči tlaku a bolesti, není schopno samo posoudit, jak mu obuv padne a zda ho netlačí. Proto konstrukce dětské obuvi musí dodržet určité zásady, které kontroluje KZNO. Hovoříme o tzv. „minimálních lékařských požadavcích“ na konstrukci dětské obuvi, které garantují, že se dětská bude dobře vyvíjet a nebude deformována špatnou obuví.

K těmto zásadám patří zejména:

Tvar obuvi a nadměrek

Dětská obuv musí mít dostatečně prostornou kulatou špičku, která poskytuje dostatek místa pro prsty. Obuv musí mít i tzv. nadměrek, který slouží jako prostor pro prodloužení nohy při chůzi a u dětí je zde i rezerva pro růst nohy.

Materiál svršku

Obuv by měla být vyrobena z přírodních materiálů, jako jsou např. useň nebo textil, které jsou prodyšné a absorbují vlhkost. Tyto materiály se rovněž dobře přizpůsobují anatomickému tvaru nohy. Dalším vhodným výběrem je obuv vybavená klima-membránou typu Gore-tex nebo Sympatex, která zajišťuje dobré teplotně-vlhkostní podmínky.

Stélka obuvi

Protože dětské nohy se poměrně hodně potí, musí být každá obuv, zvláště uzavřených střihů, vybavena ve vnitřní nášlapné části stélkou nebo vložkou ze savého materiálu. Doporučuje se useň, textil, případně některé materiály typu Cambrella se zvýšenou propustností pro vodní páry.

Opatek obuvi

Noha v obuvi musí být dokonale fixována. Každá dětská obuv uzavřených stříhů, resp. sandálová s plnou patou, musí mít dostatečně tuhý, vysoký a dlouhý opatek, (tj. vnitřní ztužovací dílec v patní části svršku).

Střih svršku

Dobrou fixaci nohy zajišťuje vhodný střih svršku. Doporučuje se obuv šněrovací, popřípadě se sponou nebo suchým zipem. Nejméně vhodné jsou střihy mokasinové a lodičkové. Pro nejmenší děti se doporučuje obuv výhradně kotníčková.

Podpatek obuvi

Podpatky u dětské obuvi musí být co nejnižší s velkou plochou pro udržení stability. Obuv s vysokými štíhlými podpatky pro děti není zásadně vhodná.

Ohebnost obuvi

V oblasti prstních kloubů musí být obuv co nejohybnější. Obuv, hlavně pro nejmenší děti, musí tzv. „jít“ s nohou a spolupracovat s ní. Ohebnost nebo-li flexibilitu ovlivňuje druh použitého vrchového materiálu, střih a zejména druh, tloušťka a tuhost podešve. Čím silnější je podešev, tím je obuv tužší. Doporučuje se již při nákupu vyzkoušet, jaký odpor klade bota při ohybu špičky směrem k nártu.

Tlumicí vlastnosti obuvi

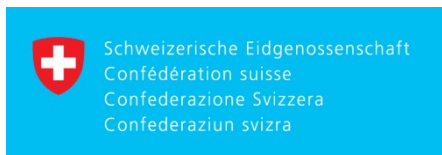
Prevencí proti poškození kloubů a páteře je podešev s dobrými tlumicími vlastnostmi, pěnové vkladací vložky a anatomicky tvarované stélky z pružných materiálů.

Hmotnost obuvi

Dítě udělá za den 18 až 20 tisíc kroků, proto je dobré dbát na to, aby také hmotnost obuvi byla co nejmenší.

V uplynulých téměř devíti letech - konkrétně od roku 1997 - jsme měli možnost setkat se v našich prodejnách s dětskou obuví nesoucí viditelnou visačku s milým logem žirafky a nápisem „**Zdravotně nezávadná obuv - bota pro Vaše dítě**“ u 338 vzorů dětské obuvi od 32 firem. Mezi nimi byli nejvíce zastoupeni čeští výrobci, potom následovali i dovozci a prodejci dětské obuvi. O udělení značky se ucházelo cca 45 firem s více než 550 vzory dětské obuvi. V současné době jsou na českém trhu certifikované modely dětské obuvi od 20 firem a značka platí pro 277 vzorů dětské obuvi. S každým držitelem certifikátu je následně uzavřena i licenční smlouva, aby nemohlo docházet ke zneužívání značky. Kopii vystaveného certifikátu k obuvi musí mít každý prodejce na své prodejně k dispozici pro případnou kontrolu. Kontrolu označování dobrovolně certifikované dětské obuvi visačkou žirafy v prodejní síti provádí Česká obuvnická a kožedělná asociace a po dohodě také Česká obchodní inspekce a orgány hygienické služby. Zneužití značky by bylo posuzováno jako falzifikát značky a je právně postížitelné. Ročně se prodá cca 100 000 párů dobrovolně certifikované dětské obuvi.

Jedině komplexní systém garantované kvality může zajistit konečnou kvalitu i u spotřebitele. Také z tohoto důvodu přihlásila Česká obuvnická a kožedělná asociace značku žirafy do programu „Česká kvalita“, který představuje spotřebitelům systém kvalitních výrobků a značek. Značka „žirafy“ byla do programu „Česká kvalita“ přijata v lednu 2003. Od této doby může být na dětské certifikované obuvi umístěna nejen značka „žirafy“, ale i logo „Česká kvalita“.

Rodiče dětí by měli chtít u prodejce nejen garanci kvality, v tomto smyslu jim pomůže právě visačka žirafy, ale i odborné poradenství a odborné přeměření nohou svých dětí. V závislosti na délce a šířce nohy dítěte je nutné potom vybrat vhodnou velikost a šířku obuvi, protože veškerá certifikovaná obuv je značena jak délkově, tak i šířkově. Prodejcům dětské obuvi v tom mohou významně pomoci plastová měřidla dětských nohou, na kterých je možné jednoduchým způsobem změřit nejen délku, ale i šířku nohy dítěte. Délková a šířková stupnice byly upraveny dle zvyklostí a standardů používaných u nás. Na úpravě stupnic a odzkoušení měřících zařízení v mateřských školách spolupracovala Česká obuvnická a kožedělná asociace s odborníky z Fakulty technologické Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Česká obuvnická a kožedělná asociace organizuje rovněž pravidelné proškolení prodejců dětské obuvi, protože i sebelepší a sebekvalitnější obuv, pokud není správně vybrána do délky a do šířky, by mohla dětskou nohu poškodit. Zejména hrozí toto nebezpečí při nošení krátké obuvi. Je proto nutné obuv dětem velmi často kontrolovat a sledovat, zda dítě již z obuvi nevyrostlo. Četné aktivity v oblasti propagace značky „žirafy“ a správného a zdravého obouvání dětí vyvíjela Česká obuvnická a kožedělná asociace nejen směrem k prodejcům, ale také ke spotřebitelům. Na toto téma proběhla od roku 1997 řada besed v rozhlasu a v televizi. V roce 1999 byl vydán osvětový letáček „Obouváme správně své děti“ a byl natočen i stejnojmenný videosnímek, který. Pokud by byl zájem, Vám můžeme v závěru naší prezentace promítnout. Reedice letáčku proběhla v roce 2001 a 2005 a zajistilo ji Sdružení ochrany spotřebitelů a pacientů v Hradci Králové za podpory MPO ČR, MZ ČR a ve spolupráci se Všeobecnou zdravotní pojišťovnou. Nicméně musíme říci, že tato osvěta zdaleka není dostatečná a jelikož neustále vyrůstá nová generace „maminek“, nemůže nikdy plně postihnout všechny spotřebitele, kterých by se měla týkat.

Dle našeho názoru by situaci pro českého, ale i evropského spotřebitele pomohlo účinně vyřešit pouze povinné hodnocení dětské obuvi nejen po stránce hygienické, ale zejména po stránce ortopedické. Také zákaz prodeje dětské obuvi na tzv. tržištích a zařazení prodeje dětské obuvi pod tzv. vázané živnosti v tom smyslu, že bude vyžadována alespoň základní odborná kvalifikace u prodávajícího, by mohlo výrazně přispět ke zlepšení zdravotního stavu nohou našich dětí.

Zdravotně nezávadná obuv - bota pro Vaše dítě "ŽIRAFÁ"

V souvislosti s ekonomickými reformami po roce 1989 došlo u nás k výrazným změnám v nabídce dětské (a nejen dětské) obuvi. Náš trh je doslova zaplaven levnou, ale nekvalitní obuví převážně z asijských zemí, která má často zásadní nedostatky v konstrukci, je proporcionálně a tvarově nevhodná pro nohy našich dětí a často je vyrobena ze syntetických materiálů bez hygienických atestů.

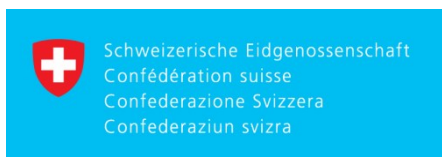
Lékařskými průzkumy a rovněž z klinické praxe je prokázáno, že nekvalitní, zdravotně závadná, obuv svou konstrukcí i materiálem může velmi závažně poškodit rostoucí dětskou nohu, a to mnohdy s vážnými následky na celý život. Proto je zapotřebí, aby byla na našem trhu dostatečně široká nabídka zaručeně kvalitní a zdravotně nezávadné dětské obuvi, aby rodiče měli možnost pohodlně si vybrat obuv, která je nejen vhodná po stránce zdravotní, ale která uspokojí také estetické požadavky zákazníků.

Dříve jsme se s tímto zbožím setkávali pouze na tržištích a v pouličních stáncích. V současné době se s ním můžeme setkat i v kamenných obchodech. Rodiče jsou pak na rozpacích, jak rozeznat zdravotně nezávadnou obuv od obuvi, která může vážně poškodit nohy jejich dítěte.

Protože si většina rodičů není při výběru jista, zda nekupuje výrobek pro dítě nevhodný, zavedla Česká obuvnická asociace se sídlem ve Zlíně v roce 1997 dobrovolnou certifikaci nejen u nás vyrobené, ale i k nám dovezené dětské obuvi. Při posuzování zdravotní nezávadnosti obuvi působí Komise zdravotně nezávadného obouvání. Vlastní zkoušky se provádí v Institutu pro testování a certifikaci ve Zlíně. Obuv, která úspěšně prošla certifikačním řízením, odpovídá požadavkům na ortopedickou a hygienickou nezávadnost a bezpečnost při používání, obdrží certifikát zdravotní nezávadnosti. V prodejně tuto obuv rozpoznáme snadno - je označena visačkou s logem žirafy a nápisem „Zdravotně nezávadná obuv - bota pro Vaše dítě“. Ovšem toto opatření bude účinné jen ve spojení s kvalifikovaným prodejem.

Originální visačka „žirafa“ pro označení dobrovolně certifikované dětské obuvi

Obuv, která získá certifikát, může být, jak bylo výše uvedeno, označena certifikační značkou a registrovanou visačkou s motivem žirafy. S každým držitelem certifikátu je uzavřena licenční smlouva, aby nemohlo docházet ke zneužívání značky. Kontrolu označování dobrovolně certifikované dětské obuvi visačkou žirafy v prodejní síti provádí po dohodě s ČOKA Česká obchodní inspekce. Zneužití značky bude posuzováno jako falzifikát značky a je právně postižitelné.

Postup při certifikaci - značka Žirafa

1. Výrobek se přihlásí k certifikaci podáním vyplněné přihlášky, kterou zájemce (přihlašovatel) obdrží buď v sekretariátu ČOKA, nebo přímo v ITC. Na přihlášce jsou uvedeny všechny požadované náležitosti.

2. Vyplněnou přihlášku je třeba doručit do ITC. K přihlášce se přiloží:

- 1 pár obuvi (výrobek musí být označen velikostí a obvodomovou skupinou dle příslušných norem),
- technický popis s vyobrazením výrobku (nákres, fotografie),
- kupon vrchového a podšívkového materiálu použitého na výrobku (cca formát A4).

Nelze-li kupony předložit a z výrobku nelze odebrat dostatečnou plochu materiálu na testy, dodá se další pár obuvi,

- doklad o zdravotní nezávadnosti použitých materiálů,
- výsledky zkoušek jiných akreditovaných laboratoří (jsou-li k dispozici),
- doklad o certifikaci systému řízení jakosti.

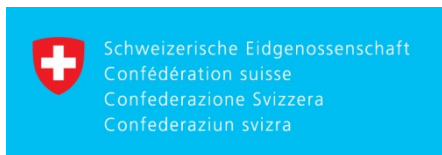
3. ITC uzavře se zákazníkem smlouvu, která zejména potvrzuje přijetí přihlášky, stanovuje rozsah certifikační činnosti, termín vydání certifikátu a cenu za provedení certifikace. Termín vydání certifikátu je minimálně dva měsíce od podání přihlášky k certifikaci, (za předpokladu splnění požadovaných náležitostí, a to zejména předání vzorků, dokladů o zdravotní nezávadnosti použitých materiálů, předání výsledků zkoušek jiných akreditovaných laboratoří a zaplacení zálohy).

4. Předběžné hodnocení obuvi KZNO, zda-li výrobek odpovídá příslušným ortopedickým kritériím (stříhové provedení, tuhost obuvi, opatky apod.).

5. V případě kladného hodnocení KZNO zahájí ITC a.s. zkoušky předloženého vzorku výrobku.

6. V případě, že výrobek bude splňovat všechna potřebná kritéria, KZNO posoudí ITC vydá certifikát, jehož platnost je až 3 roky v závislosti na výsledcích typových zkoušek a na úrovni zajištění stálé jakosti ve výrobním procesu.

7. Obuv, která získá certifikát, může být označena certifikační značkou a registrovanou visačkou (s motivem žirafy a logotypem „bota pro Vaše dítě“), kterou zájemce obdrží u ČOKA na základě vydaného certifikátu. S každým držitelem certifikační značky, který bude chtít používat při prodeji visačku s motivem žirafy, uzavře ČOKA licenční smlouvu, ve které jsou stanoveny přesné podmínky pro užívání značky. Tímto způsobem je zabráněno zneužívání značky či její nesprávné používání. Bude-li obuv takto označena, je povinností výrobce či dovozce přikládat kopii certifikátu ke každé dodávce, směřující do maloobchodní sítě. Kontrolu označování dobrovolně certifikované dětské

obuvi visačkou žirafy v prodejní síti prování na základě dohody s ČOKA Česká obchodní inspekce. Zneužití značky bude posuzováno jako falzifikát značky a je právně postižitelné.

Další: <http://ceskakvalita.cz/spotrebitele/znacky/zdravotne-nezavadna-obuv-bota-pro-vase-dite-quotzirafaquot/11>